

PRIMERJAVA MED ŠTUDIJAMI O VARNOSTI V LOKALNIH SKUPNOSTIH V LETIH 2011, 2017 IN 2022 – PERSPEKTIVE PREBIVALCEV IN POLICISTOV

GORAZD MEŠKO

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
gorazd.mesko@um.si

V prispevku predstavljamo preliminarne ugotovitve analiz podatkov iz študij v 24 lokalnih skupnostih in na 24 policijskih postajah v Sloveniji (v letih 2011, 2017 in 2022). Eksplorativna faktorska analiza (EFA) za vzorec občanov ($N = 3.372$) pokaže faktorje o zaznavanju groženj varnosti v lokalnih okoljih, sodelovanju občanov pri zagotavljanju varnosti, prepričanjih glede nalog občine pri različnih dejavnostih, mnenjih o tujcih in migrantih, socialni povezanosti v lokalnem okolju in splošni oceni dela policije. EFA na vzorcu policistov ($N = 1.554$) ima nekoliko drugačno strukturo in se kaže v faktorjih o zaznavi virov ogrožanja varnosti, uspešnosti policije, sodelovanja občanov pri zagotavljanju varnosti, nalogah občine, socialni povezanosti in revščini. Trditve iz faktorjev smo primerjali z diskriminantno analizo. Primerjave so predstavljene po letih in razložene v kontekstu družbenih dogajanj v treh časovnih obdobjih.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.8.2023.1](https://doi.org/10.18690/um.fvv.8.2023.1)

ISBN
978-961-286-792-8

Ključne besede:

varnost,
zaznave,
prebivalci,
policisti,
Slovenija

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.8.2023.1](https://doi.org/10.18690/um.fvv.8.2023.1)

ISBN
978-961-286-792-8

A COMPARISON OF STUDIES ON SAFETY AND SECURITY IN LOCAL COMMUNITIES IN YEARS 2011, 2017 AND 2022 – PERSPECTIVES OF RESIDENTS AND POLICE OFFICERS

GORAZD MEŠKO

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
gorazd.mesko@um.si

Keywords:
security/safety,
perception,
residents,
police officers,
Slovenia

In this paper, we present the preliminary findings of data analysis from studies in 24 local communities and police stations in Slovenia (2011, 2017 and 2022). Exploratory factor analysis for a sample of citizens ($N = 3,372$) shows factors on the perception of security threats in local environments, citizens' participation in ensuring security, beliefs regarding the tasks of the municipality in various activities, opinions about foreigners and migrants, social cohesion in the local environment and general assessment of police work. The exploratory factor analysis on the sample of police officers ($N = 1,554$) shows different structures of factors on the perception of sources of threats to security, the effectiveness of the police, the participation of citizens in ensuring security, tasks of the municipality, social cohesion and poverty. The items from the factors were compared utilizing discriminant analysis. We explain results in the context of social events in three time periods.

1 Uvod

Longitudinalne študije v kriminologiji so redkost. V mednarodnem okolju je znanih nekaj longitudinalnih študij, ki so imele vliv na razvoj pomembnejših teorij o prestopniškem vedenju, na primer *International Self-Reported Delinquency Study – ISRD*, ki jo izvajamo v okviru programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih in dela mlade raziskovalke (Marshall, n. d.). Glede delovanja formalnega družbenega nadzorstva in vloge prebivalcev pri preventivnih dejavnostih so longitudinalne študije redkost (Meško idr., 2018; Sherman idr., 1997). Spremljanje kriminalitetnih in družbenonadzorstvenih pojavov v različnih obdobjih daje pomembne rezultate za razumevanje odklonskega vedenja, njegovega pojmovanja pri ljudeh in odzivanja na kriminaliteto. Pričujoči prispevek predstavlja študijo v slovenskem okolju, ki je pomemben začetek longitudinalnih študij o varnosti v lokalnih okoljih v Sloveniji. Predstavljamo preliminarne analize vzorcev prebivalcev in policistov z istih območij v 24 občinah v Sloveniji v letih 2011, 2017 in 2022. Zbiranje podatkov je bilo opravljeno v okviru ciljnega raziskovalnega projekta Občutek ogroženosti in vloga policije pri zagotavljanju varnosti na lokalni ravni (Meško idr., 2012), programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih (2015–2018) (Meško in Lobnikar, 2016; Meško idr., 2019) in Varnost v lokalnih skupnostih – ruralne in urbane perspektive (2019–2024) (Meško, 2021). Longitudinalne študije predstavljajo najmanj tri sistematične meritve oz. preučevanje istega pojava v različnem času z uporabo istih metod zbiranja podatkov (Wilson in Huttly, n. d.), kar pomeni, da je naša študija o varnosti v lokalnih skupnostih v Sloveniji začetek longitudinalnega proučevanja določenih perspektiv lokalne varnosti v Sloveniji.

2 Metode

2.1 Opis raziskave

Raziskava o varnosti v lokalnih skupnostih je longitudinalna. Zbiranje podatkov je potekalo v letih 2011, 2017 in 2022, in sicer je bila izvedena anketa med prebivalci in policisti Republike Slovenije. Anketiranje prebivalcev tipa papir in svinčnik je v vseh treh letih potekalo v spomladanskih mesecih na območju osmih policijskih uprav (PU), znotraj katerih je bilo izbranih 24 občin – pri vsaki PU ena velika, ena srednja in ena majhna občina. Vprašalnik, ki je bil uporabljen v raziskavi, je bil v vseh treh obdobjih anketiranja vsebinsko enak, nekatere trditve so bile iste, druge pa so

se razlikovale med obdobji zaradi širjenja polja raziskovanja. Treba je poudariti, da je bila specifičnost časa zbiranja podatkov pogojena z ekonomsko krizo (2011), s koncem ukrepov proti ekonomski krizi (2017) in pandemijo covida-19 (2022).

2.2 Opis vzorca

V vzorec prebivalcev je bilo leta 2011 vključenih 961, leta 2017 1.266 in leta 2022 1.145 prebivalcev ($N = 3.372$). V vzorec policistov je bilo leta 2011 vključenih 581, leta 2017 520 in leta 2022 483 policistov in policistk ($N = 1.554$). Za podrobno strukturo vzorca prebivalcev in ujemanje z generalno populacijo glejte prispevek Erčulj v tem zborniku. Vzorca policistov in prebivalcev sta nekoliko drugačna po demografski strukturi od populacije prebivalcev in policistov, med leti pa se tudi razlikuje, čeprav je zbiranje potekalo na enak način in na istih lokalnih policijskih enotah.

2.3 Opis spremenljivk in statistične metode

Sodelujoči v raziskavi so ocenjevali trditve na petstopenjski Likertovi lestvici. Opravili smo faktorsko analizo z uporabo metode glavnih osi in varimax rotacije (Erčulj in Šifrer, 2020) za oba vzorca (prebivalci in policisti). Rezultati faktorske analize bodo prikazani s faktorskimi utežmi ($F. U.$) za posamične trditve, aritmetičnimi sredinami (M) in standardnimi odkloni ($S. O.$) po letih (2011, 2017 in 2022), zraven so predstavljeni še rezultati diskriminantne analize/testa enakosti aritmetičnih sredin (tabeli 1 in 2). Faktorska analiza vzorca prebivalcev vsebuje šest faktorjev, pri čemer smo prvega poimenovali »Zaznava virov ogrožanja« (16 trditev, $Cronbach \alpha = 0,92$), drugega »Sodelovanje občanov pri zagotavljanju varnosti« (6 trditev, $Cronbach \alpha = 0,90$), tretjega »Naloge občine« (5 trditev, $Cronbach \alpha = 0,81$), četrtega »Tujci in migranti« (4 trditve, $Cronbach \alpha = 0,82$), petega »Socialna povezanost« (4 trditve, $Cronbach \alpha = 0,87$) in šestega »Splošna ocena dela policije« (4 trditve, $Cronbach \alpha = 0,83$). *Kaiser-Meyer-Olkinov* test (KMO) znaša 0,90. Faktorska analiza trditev, ki so jih ocenjevali policistih pokaže sedem faktorjev, ki jih poimenujemo: »Zaznava virov ogrožanja« (22 trditev, $Cronbach \alpha = 0,93$), »Uspešnost policije« (13 trditev, $Cronbach \alpha = 0,91$), »Sodelovanje občanov pri zagotavljanju varnosti« (7 trditev, $Cronbach \alpha = 0,90$), »Naloge občine« (7 trditev, $Cronbach \alpha = 0,85$), »Socialna povezanost« (6 trditev, $Cronbach \alpha = 0,90$) in »Revščina«

(3 trditve, *Cronbach* $\alpha = 0,83$). *KMO* znaša 0,92. V obeh vzorcih se spremenljivke porazdeljujejo približno normalno – koeficienta asimetrije in sploščenosti sta med -2 in $+2$, kar nakazuje na približno normalno porazdelitev. Analize tudi nakazujejo potrebo po dodatnih specifičnih analizah, vendar bomo za namen tega prispevka opravili le osnovne analize, ki bodo izhodišče za nadaljnje poglobljeno analiziranje podatkov. Nekaj poglobljenih oz. specifičnih analiz bodo predstavili avtorji prispevkov v nadaljevanju v tem zborniku.

3 Rezultati

V nadaljevanju predstavljamo rezultate faktorске analize za vzorec prebivalcev (tabela 1) in policistov (tabela 2).

V tabelah so rezultati predstavljeni po letih, zadnji stolpec kaže na statistično pomembnost razlik po letih na ravneh * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$.

Tabela 1: Faktorska in diskriminantna analiza (v letih 2011, 2017 in 2022) – prebivalci

Spremenljivka	F. U.	2011		2017		2022		Wilksova lambda	F
		M	S. O.	M	S. O.	M	S. O.		
Zaznava virov ogrožanja ^a									
Nasilje v družini.	0,74	3,09	1,10	2,87	1,27	2,81	0,74	0,991	15,235***
Vandalizem.	0,73	2,84	1,09	2,83	1,31	2,74	0,73	0,999	2,295
Revsčina.	0,69	3,47	1,10	3,27	1,23	2,90	0,69	0,961	66,085***
Odvržene narkomanske igre.	0,68	2,67	1,32	2,49	1,40	2,44	0,68	0,995	7,869***
Preprodaja droge.	0,68	3,43	1,21	3,05	1,37	2,98	0,68	0,980	33,510***
Korupcija.	0,68	3,27	1,23	3,11	1,42	2,95	0,68	0,991	14,731***
Brezposelnost.	0,67	3,95	1,07	3,49	1,23	2,98	0,67	0,898	183,682***
Spolni napadi/posilstva.	0,63	2,11	1,15	1,93	1,20	2,11	0,63	0,995	8,814***
Gospodarsko nazadovanje.	0,63	3,38	1,17	3,06	1,33	2,88	0,63	0,974	43,616***
Prostitucija.	0,61	2,20	1,23	1,88	1,15	2,05	0,61	0,988	19,696***
Divjanje z avtomobili.	0,60	3,57	1,10	3,32	1,24	3,31	0,60	0,991	14,802***
Mladostniki na ulici.	0,58	2,96	1,14	2,56	1,23	2,72	0,58	0,982	30,321***
Berači/klateži.	0,54	2,27	1,16	2,19	1,26	2,11	0,54	0,997	4,669**
Smeši na javnem mestu.	0,53	3,10	1,20	3,00	1,28	2,90	0,53	0,996	6,054**
Grafiti.	0,53	2,38	1,11	2,32	1,21	2,45	0,53	0,998	3,143*
Neppravilno parkiranje.	0,52	3,07	1,21	3,16	1,27	3,14	0,52	0,999	1,409
Sodelovanje občanov ^b									
V varnostnem svetu občine.	0,81	2,68	1,2	2,79	1,3	2,83	1,1	0,997	4,250*
Pri določanju ciljev policijskega dela.	0,78	2,84	1,1	2,99	1,2	3,03	1,2	0,999	1,579
Pri preventivnih dejavnostih policije.	0,76	3,04	1,1	2,93	1,2	2,96	1,2	0,998	2,516
Pri vzdrževanju JRM.	0,75	3,04	1,2	2,94	1,2	3,00	1,2	0,999	1,992
Pri varovanju soseke.	0,73	3,17	1,2	3,11	1,2	3,08	1,2	0,999	1,416
Pri druženjih med policijo in skupnostjo.	0,73	3,21	1,2	3,11	1,2	3,12	1,2	0,999	2,373

Spremenljivka	F. U.	2011		2017		2022		Wilksova lambda	F
		M	S. O.	M	S. O.	M	S. O.		
Naloge občine ^c									
Skrb za delovanje vrtcev in šol.	0,67	3,87	0,9	3,83	0,8	3,81	0,8	0,999	2,450
Pomoč in reševanje – naravne in druge nesreče.	0,67	3,57	0,9	3,73	0,9	3,91	0,9	0,979	34,848***
Pogoji za gospodarski razvoj občine.	0,65	2,99	0,9	3,13	0,9	3,40	1,0	0,972	47,760***
Požarna varnost.	0,65	3,88	0,9	3,97	0,9	4,02	0,9	0,996	6,972***
Službe socialnega varstva.	0,62	2,80	0,9	2,97	0,9	3,26	0,9	0,960	69,233***
Tujci in migranti ^a									
Tuji delavci.	0,62	2,31	1,2	2,08	1,2	2,33	1,2	0,991	14,888***
Turisti.	0,60	1,75	0,9	1,78	1,1	2,19	1,3	0,969	53,586***
Pripadniki drugih narodnosti ali kultur.	0,59	2,11	1,2	2,16	1,2	2,35	1,3	0,993	11,499***
Migranti.	0,53	2,31	1,2	2,04	1,3	2,27	1,3	0,991	15,270***
Socialna povezanost ^d									
Če bi kdo od prebivalcev zbolel, lahko računa na sosede, da gredo zanj v lekarno ali trgovino.	0,76	3,43	1,2	3,52	1,1	3,76	1,2	0,988	20,338***
Ko koga ni doma, lahko računa na sosede, da bodo pazili na njegov dom.	0,74	3,51	1,2	3,52	1,2	3,67	1,2	0,997	5,739**
Prebivalci si zaupajo.	0,68	3,32	1,0	2,98	1,1	3,39	1,1	0,993	11,410***
Prebivalci si pomagajo.	0,67	3,25	1,1	3,27	1,1	3,44	1,1	0,972	48,473***
Splošna ocena dela policije ^e									
Je učinkovita.	0,77	2,89	0,9	3,24	0,9	3,31	1,0	0,969	53,708***
Uspešno varuje prebivalce.	0,76	2,92	1,0	3,35	1,0	3,28	1,0	0,967	57,062***
Se zaveda potreb prebivalcev.	0,76	2,66	1,0	3,02	1,0	3,08	1,1	0,971	49,489***
Je dovolj prisotna na terenu.	0,58	2,85	1,0	3,06	1,1	3,30	1,0	0,973	46,163***

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$.

^a Lestvica: od 1 – sploh ni problem do 5 – je zelo velik problem.

^b Lestvica: od 1 – sploh nisem pripravljen za sodelovanje do 5 – zelo sem pripravljen na sodelovanje.

^c Lestvica: od 1 – zelo slabo do 5 – zelo dobro.

^d Lestvica: od 1 – se sploh ne strinjam do 5 – se popolnoma strinjam.

Tabela 2: Faktorska in diskriminantna analiza (v letih 2011, 2017 in 2022) – policisti

Spremenljivka	F. U.	2011		2017		2022		Wilksova lambda	F
		M	S. O.	M	S. O.	M	S. O.		
Zaznava virov ogrožanja ^a									
Hrup in glasna glasba iz lokalov.	0,74	2,80	0,9	2,76	0,9	3,00	1,0	1,000	0,333
Hrup in glasna glasba z zasebnih zabav.	0,72	2,80	0,9	2,67	0,9	3,03	1,0	0,995	5,105**
Prireditve na prostem ponoči.	0,68	2,54	0,9	2,51	0,9	2,78	1,2	1,000	0,404
Berači/klateži.	0,68	2,64	1,2	2,65	1,1	2,60	1,2	1,000	0,005
Vandalizem.	0,67	3,18	1,0	2,91	1,0	3,15	1,0	0,983	18,045***
Mladostniki na ulici.	0,66	3,15	1,1	2,95	1,0	3,17	1,0	0,990	10,573***
Roparski napadi.	0,65	3,28	1,2	2,53	1,1	2,58	1,2	0,907	108,763***
Odvržene narkomanske igle.	0,65	2,84	1,2	2,41	1,1	2,51	1,2	0,969	34,579***
Tatvine.	0,62	3,15	1,1	3,62	0,9	2,69	1,0	0,950	55,870***
Grafiti.	0,62	2,60	1,1	2,40	0,9	2,76	1,2	0,990	10,934***
Prostitucija.	0,61	2,49	1,1	2,07	1,0	2,19	1,0	0,962	41,725***
Preprodaja droge.	0,60	3,79	1,0	3,35	1,0	3,61	1,1	0,954	51,388***
Spolni napadi/posilstva.	0,60	2,31	1,1	1,79	0,9	2,01	1,0	0,937	71,911***
Tujji delavci.	0,57	2,76	1,1	2,63	1,0	3,06	1,1	0,996	0,05
Točenje alkohola mladoletnikom.	0,56	3,34	1,0	3,05	1,0	3,24	1,0	0,979	22,393***
Migranti.	0,56	2,87	1,1	2,49	1,2	3,01	1,3	0,973	29,329***
Divjanje z avtomobili.	0,55	3,48	0,9	3,03	0,9	3,12	1,0	0,946	60,930***
Nepravilno parkiranje.	0,53	3,22	1,1	3,13	1,0	3,10	1,1	0,998	1,874
Točenje alkohola pijanim osebam.	0,53	3,34	1,0	3,58	0,9	3,71	0,9	0,986	15,626***
Vlomi.	0,52	3,62	1,1	3,70	0,9	3,65	1,0	0,999	1,585
Nasilje v družini.	0,51	3,61	1,0	3,27	0,9	3,36	0,9	0,969	34,316***
Kopičenje smeti na javnih krajih.	0,51	2,91	0,9	2,73	1,0	2,73	1,0	0,993	7,799**
Uspešnost dela policije ^b									

Varovanje premoženja ljudi.	0,73	3,73	0,9	3,59	0,9	3,94	0,8	0,987	10,069***
Preprečevanje ilegalnih prehodov državne meje.	0,72	3,68	0,9	3,47	1,0	3,47	1,0	0,988	9,156***
Naloge v zvezi s tujci.	0,72	3,62	0,9	3,55	0,9	3,64	0,9	0,998	1,343
Preprečevanje zlorabe drog.	0,71	3,27	0,9	3,27	0,9	3,25	1,0	1,000	0,037
Varovanje državne meje in mejna kontrola.	0,69	3,84	0,8	3,65	0,9	3,71	0,9	0,991	6,707***
Preprečevanje vandalizma.	0,68	3,29	0,9	3,36	0,9	3,39	0,9	0,998	1,447
Varovanje osebne varnosti.	0,65	4,05	0,8	3,98	0,8	4,01	0,8	0,999	0,914
Preiskovanje gospodarske kriminalitete.	0,64	2,92	1,0	3,05	1,0	3,20	1,1	0,988	8,946***
Vzdrževanje javnega reda.	0,64	3,91	0,7	3,88	0,7	4,10	0,7	0,984	12,398***
Delo s povratniki.	0,62	3,62	1,0	3,43	1,0	3,57	1,0	0,993	5,329**
Nadzorovanje prometa.	0,61	3,89	0,8	3,82	0,8	4,00	0,7	0,991	6,860***
Zmanjševanje klicev z istega naslova.	0,57	3,22	1,0	3,18	1,0	3,13	1,0	0,999	1,074
Nudjenje pomoči pri zaščiti in reševanju.	0,54	4,01	0,8	3,95	0,9	4,16	0,8	0,991	7,085***
Sodelovanje občanov ^c									
Pri varovanju soseske.	0,67	2,81	0,9	3,00	0,9	2,96	0,9	0,991	7,223***
Pri varnostnem svetu občine.	0,66	2,90	0,9	3,09	0,8	3,12	0,9	0,987	10,086***
Pri vzdrževanju JRM.	0,66	2,74	0,9	2,88	0,9	2,88	0,9	0,994	4,455*
Pri neformalnih druženjih s policijo.	0,62	3,17	0,8	3,13	0,9	3,19	0,9	0,999	0,664
Pri določanju ciljev policijskega dela.	0,61	3,07	0,8	3,13	0,8	3,20	0,9	0,996	3,076*
Pri preventivnih dejavnostih policije.	0,61	3,32	0,9	3,29	0,9	3,38	0,9	0,998	1,274
Pri sodelovanju s policijo pri reševanju problemov.	0,59	3,04	0,9	3,11	0,9	3,20	0,8	0,994	4,331*
Naloge občine ^d									
Delovanje vrtcev.	0,67	3,64	0,8	3,67	0,9	3,91	0,8	0,982	14,092***
Gospodarski razvoj.	0,66	3,10	0,9	3,13	0,9	3,45	0,9	0,969	24,423***
Požarna varnost.	0,66	3,68	0,8	3,75	1,0	3,92	0,9	0,988	8,939***
Pomoč in reševanje v primeru naravnih in drugih nesreč.	0,66	3,41	0,9	3,52	0,9	3,85	0,9	0,962	30,400***
Skrbi za javno razsvetljavo.	0,60	3,51	0,9	3,46	0,9	3,74	0,9	0,983	13,057***

Službe socialnega skrbstva.	0,59	2,79	0,8	2,94	0,8	3,22	0,8	0,956	35,509***
Gradi, vzdržuje in ureja lokalne ceste.	0,56	3,17	1,0	2,84	1,0	3,46	1,0	0,949	41,367***
Socialna povezanost^e									
Sosedje se poznajo.	0,67	3,10	1,0	3,11	1,0	3,20	1,0	0,998	1,316
Prebivalci si pomagajo.	0,66	2,69	0,9	2,83	0,9	3,00	0,9	0,981	15,26***2
Če bi kdo od prebivalcev zbolel, lahko računa na sosede, da gredo zanj v lekarno ali trgovino.	0,66	2,98	0,9	3,10	0,9	3,22	1,0	0,990	8,090***
Ko koga ni doma, lahko računa na sosede, da bodo pazili na njegov dom.	0,66	2,93	0,9	3,05	1,0	3,08	1,0	0,995	3,580*
Prebivalci se v soseski počutijo sproščeno.	0,64	3,17	0,9	3,17	0,9	3,36	0,9	0,990	7,848***
Prebivalci si zaupajo.	0,62	2,44	0,8	2,57	0,9	2,80	0,8	0,968	25,365***
Revščina^a									
Brezposelnost.	0,67	3,95	0,9	3,42	1,0	2,98	1,0	0,853	132,392***
Revščina.	0,65	3,79	1,0	3,29	1,0	3,01	0,9	0,897	88,299***
Gospodarsko nazadovanje.	0,60	3,46	1,1	3,11	1,0	2,85	1,0	0,945	44,667***

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$.

^a Lestvica: od 1 – sploh ni problem do 5 – je zelo velik problem.

^b Lestvica: od 1 – zelo neuspešno do 5 – zelo uspešno.

^c Lestvica: od 1 – sploh niso pripravljeni za sodelovanje do 5 – zelo so pripravljeni za sodelovanje.

^d Lestvica: od 1 – zelo slabo do 5 – zelo dobro.

^e Lestvica: od 1 – se sploh ne strinjam do 5 – se popolnoma strinjam.

4 Razprava

Testiranje veljavnosti in zanesljivosti instrumentarija je pomembno za interpretacijo rezultatov. Obe faktorski analizi sta dali podobni faktorski strukturi z manjšimi odstopanji. Cronbachovi koeficienti zanesljivosti so visoki, saj pri prebivalcih najnižji znaša 0,83 in najvišji 0,92, pri policistih pa najnižji 0,83 in najvišji 0,93.

V nadaljevanju izpostavljamo nekaj ugotovitev, ki so pomembnejše za razumevanje zaznav varnosti in pričakovanj glede dela državnih in lokalnih institucij. Za obe skupini je značilen Thomasov teorem (Oxford Reference, n. d.), ki pravi: »Če ljudje opredelijo situacije kot resnične, so resnične v njihovih posledicah.« To v našem primeru pomeni, da je njihova realnost odvisna od njihovih zaznav, občutkov in subjektivnega doživljanja različnih situacij, ki so jih ocenjevali v naših vprašalnikih.

Rezultate bomo predstavili in jih razložili v dveh skupinah – tiste, kjer ni statistično pomembnih razlik, in tiste, kjer obstajajo statistično pomembne razlike med leti zbiranja podatkov.

Prebivalci – ni statistično pomembnih razlik

Zaznave vandalizma so prisotne vsa leta, vendar so srednje vrednosti v sredini lestvice ob tem, da nekoliko padajo, vendar ne dovolj, da bi bila razlika pomembna. Zanimive so ugotovitve glede pripravljenosti prebivalcev za sodelovanje, ki so prav tako na sredini lestvice, kar je izziv za policijo, da stopi bliže k prebivalcem in z njimi naveže stik. Policijsko delo na številnih področjih je brez pomoči prebivalcev manj uspešno. Neustrezen odnos do ljudi v policijskih postopkih kot prič lahko vodi do umika ljudi in nepripravljenosti za sodelovanje. Prav tako je tudi z oškodovanci kaznivih dejanj, predvsem mladimi, ki so občutljivi glede odnosa policistov do njih v postopkih (Reisig idr., 2012).

Policisti – ni statistično pomembnih razlik

Policisti zaznavajo, da ni sprememb glede beračev, klatežev, nepravilnega parkiranja in vlomov. Pri nepravilnem parkiranju in vlomih so vrednosti bistveno višje, čeprav je mnenje glede parkiranja dokaj nevtrarno, pri vlomih pa kaže, da so v vseh treh obdobjih pomemben izziv, kajti preiskavnost vlomov je nizka, ker se storilci

specializirajo za vlomilsko dejavnost. Na tem področju bi bilo mogoče vredno več investirati v preventivne dejavnosti in ozaveščanje občanov.

Statistično pomembne razlike

Prebivalci – naraščanje

Ključno naraščanje vrednosti po letih se kaže na področjih nalog občin, in sicer glede pomoči in reševanja, gospodarskega razvoja občin in požarne varnosti. Glede problematičnosti izstopa pomembno naraščanje pri turistih in pripadnikih drugih narodnosti in kultur, čeprav so vrednosti še vedno dokaj nizke. Pomembno je tudi, da vidiki socialne povezanosti rastejo z leti, predvsem glede sosedske pomoči. Ocene o učinkovitosti in prisotnosti policije na terenu se večajo z leti.

Policisti – naraščanje

Policisti menijo, da se večajo tatvine, risanje grafitov, točenje alkoholnih pijač pijanim osebam, da je policija uspešnejša pri zagotavljanju javnega reda in miru, pri nudenju pomoči pri zaščiti in reševanju, da se gospodarski razvoj veča, da je napredek na področju požarne varnosti, dela socialne službe in boljše gradnje ter vzdrževanju in urejanju lokalnih cest, za kar je odgovorna občina. Podobno kot pri prebivalcih opažajo povečanje medsebojne pomoči med ljudmi, za razliko od prebivalcev pa opažajo, da so ljudje bolj sproščeni in si bolj zaupajo. Pomembna je tudi ugotovitev, da policisti ugotavljajo, da se manjša brezposelnost, da se zmanjšuje revščina in da je opaziti gospodarsko rast.

Prebivalci – nižanje vrednosti

Prebivalci ugotavljajo, da se zmanjšujeta brezposelnost in gospodarsko nazadovanje. Z leti se zaznava manj nasilja v družini, odvrženih narkomanskih igel, preprodaje droge, korupcije, postopajočih mladostnikov na ulici in smeti na javnih krajih.

Policisti – nižanje vrednosti

Pomembna je ugotovitev, da tudi policisti ugotavljajo, da se manjša brezposelnost, da se zmanjšuje revščina in da je opaziti zmanjšanje gospodarskega nazadovanja. Policisti menijo, da je manj roparskih napadov in kopičenja smeti na javnih krajih.

Treba je opraviti vrsto dodatnih analiz, da bi dobili boljši vpogled v dinamiko med različnimi dejavniki, kajti pričujoči rezultati so uvodni in splošni. Treba bo narediti primerjave med urbanimi in ruralnimi okolji in druge parcialne analize, ki bodo osvetlile specifične vidike varnosti, dojemanja lokalnega okolja in načinov za zagotavljanje varnosti od ozaveščanja ljudi, do preventivnih programov, sodelovanja med prebivalci in policisti ter predstavniki občine. Že pričujoči rezultati kažejo na spreminjajočo se sliko na več področjih, pri čemer je treba rezultate razumeti v kontekstu družbenih dogajanj. In še nekaj omejitev. Pri policistih so rezultati zelo pozitivni in čeprav so rezultati zelo spodbudni za razvoj policijskega dela v skupnosti, je v praksi še veliko prostora za izboljšanje in intenziviranje odnosov z lokalnim prebivalstvom. Tudi odnosi med policijo in lokalno samoupravo so zelo pomembni, saj v okviru partnerstva lahko dosežejo zavidljive učinke. O tem priča več lokalnih projektov, ki so dali pozitivne rezultate glede varovanja oškodovancev, zmanjševanja tveganj za viktimizacije in gradnjo zaupanja med policijo in prebivalstvom, predvsem pa prispevanja h kakovosti življenja lokalnega prebivalstva (Eman idr., 2019).

V nadaljevanju so predstavljeni prispevki gostiteljev iz Mestne občine Kranj in Policijske uprave Kranj ter raziskovalcev programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih – primerjava ruralnih in urbanih okolij in soavtorjev, ki podrobneje pojasnjujejo preučevane perspektive, ki so se pokazale kot pomembne v tem prispevku.

Literatura

- Eman, K., Ivančič, D. in Bagari, D. (2019) Policijska uprava Murska Sobota – primer dobre prakse policijskega dela v dobro lokalne skupnosti. *Varstvoslovje*, 21(3), 229–247.
- Erčulj, V. in Šifrer, J. (2020). *Multivariatne metode v varstvoslovju s programom SPSS*. Fakulteta za varnostne vede.
- Marshall, I. (n. d.). International self-report delinquency study (ISRSD). Center on crime, Race and Justice. <https://cssh.northeastern.edu/crj/international-self-report-delinquency-study-isrd/>
- Meško, G. (ur.). (2021). *Varnost v lokalnih skupnostih – med ruralnimi in urbanimi perspektivami* (1. izd.). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru. Doi: 10.18690/978-961-286-495-8
- Meško, G. in Lobnikar, B. (ur.). (2016). *Criminal justice and security in Central and Eastern Europe: Safety, security, and social control in local communities: Conference proceedings*. Faculty of Criminal Justice and Security. <https://www.fvv.um.si/conf2016/files/Criminal-Justice-CE-Europe.pdf>
- Meško, G., Lobnikar, B., Prislán, K. in Hacin, R. (ur.). (2018). *Criminal justice and security in Central and Eastern Europe: From common sense to evidence-based policy-making: Conference proceedings*. Faculty of Criminal Justice and Security. <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/354>
- Meško, G., Sotlar, A. in Lobnikar, B. (ur.). (2019). *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: sklepne ugotovitve raziskovanja (2015–2018)*. Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.

- Meško, G., Sotlar, A., Lobnikar, B., Jere, M. in Tominc, B. (2012). *Občutek ogroženosti in vloga policije pri zagotavljanju varnosti na lokalni ravni*. Fakulteta za varnostne vede.
https://www.policija.si/images/stories/NovinarskoSredisce/SporocilaZaJavnost/2012/11-november/14-predstavitev_dveh_raziskovalnih_projektov/ZagotavljanjeVarnostiVLokalniSkupnosti.pdf
- Oxford Reference. (n. d.). *Thomas Theorem*.
<https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/oi/authority.20110803104247382>
- Reisig, M. D., Tankebe, J. in Meško, G. (2012). Procedural justice, police legitimacy and public cooperation with the police among among young Slovene adults. *Varstvoslojje*, 14(2), 147–164.
- Sherman, L., Gottfredson, D., Mackenzie, D., Eck, J., Reuter, P. in Bushway, S. (1997). *Preventing crime. What works, what doesn't, what's promising: A report to the United States Congress*. Office of Justice Programs.
- Statistični urad Republike Slovenije. (2023). *Prebivalstvo, staro 15 ali več let, po izobrazbi in spolu, občine, letno*. <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05G2014S.px>
- Wilson, I. in Huttly, S. (n. d.). *Young lives: A case study of sample design for longitudinal research. Young lives – An international study of childhood poverty*.
<https://www.younglives.org.uk/sites/default/files/migrated/YL-WP10-Wilson-SampleDesignLongitudinalResearch.pdf>